

УДК: 631.151.2:633.1

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНОЗДАТНОГО ВИРОБНИЦТВА

**ЗАВЕРЮХА О.В., АСПИРАНТ,
ЛУТАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

В статті представлено аналіз фактичних даних діяльності підприємств Луганської області для виявлення ефективного поля діяльності.

In the article the analysis of actual data of activity of enterprises of the Lugansk area for the exposure of effective demesne is presented.

Постановка проблеми. Одним із стратегічних підходів до підвищення рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств на ринку зернових є комплексна інтенсифікація зерновиробництва на інноваційній основі, при цьому основний упор повинен робитися не на реалізацію заходів інтенсифікації, а на досягнення конкретних результатів - підвищення ефективності господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські вчені розглядають проблеми цілісного методологічного забезпечення в управлінні на різних рівнях господарювання. Ми поділяємо підхід науковців, які розглядають методологічне забезпечення діяльності будь-якого підприємства через певний алгоритм, якого обов'язково потрібно дотримуватися при формуванні ефективного поля діяльності сільськогосподарського підприємства. І першим кроком на наш погляд повинно стати окреслення поля ефективної діяльності в конкретних умовах.

Постановка завдання. Завдання пошуку поля ефективної діяльності в конкретних умовах ґрунтується на аналізі результатів діяльності господарюючих суб'єктів. Тому метою дослідження є виявлення характерних рис ефективного господарювання і меж її трансформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним показником, що характеризує ефективність діяльності є показник рентабельності виробництва. Групування підприємств Луганської області за рівнем рентабельності (табл. 1) дозволяє окреслити

основні характерні риси ведення господарства у досягненні результатів.

Таблиця 1

Групи підприємств Луганської області за рівнем рентабельності виробництва зернових, 2008-2009 рр.

Показники	Групи підприємств за рівнем рентабельності зернових, ц /га				В середньому по сукупності
	I	II	III	IV	
	збиткові	від 0 до 50%	від 50 до 100	більше 100	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
1. Кількість підприємств	102	151	38	3	294
2. Середній рівень рентабельності зерна, %	-20,4	18,4	64,7	170,9	12,5
3. Середній прибуток від реалізації зерна, тис. грн.	-623,07	290,19	855,74	1061,53	54,31
4. Середня кількість реалізованого зерна, ц	27099	24441	28073	21880	25806
5. Середня ціна 1 ц зерна, грн.	61,70	68,74	74,41	91,83	67,26
6. Середня собівартість 1 ц реалізованого зерна, грн.	80,34	58,47	45,35	36,50	64,14

Продовження таблиці 1

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
7. Середній рівень товарності зерна %	101	69	59	67	79
8. Середній валовий збір зерна, ц	41928	35506	45755	26435	38966
9. Середня посівна площа зернових культур, гектарів	1310	1098	1204	832	1182
10. Середня врожайність зернових культур, ц з 1 гектара	27,9	30,9	34,7	31,4	30,4
11. Середні витрати на 1 гектар зібраної площі зернових культур, грн.	1672	1607	1422	1255	1602

12.Середня площа ріллі, га	2612	2041	2451	2065	2292
-------------------------------	------	------	------	------	------

Від’ємним фактом є те, що в групу збиткових підприємств попала значна кількість підприємств Луганської області, що складає майже 35% від загальної сукупності. Основним чинником, що сприяло втраті прибутків став високий рівень собівартості продукції – 80,34 грн., що є максимальним показником за сукупністю. Дане положення в значній мірі було посилено за рахунок втрати від низької ціни реалізації. Це в основному відбувається в тих випадках, коли значна кількість продукції реалізується в моменти значної пропозиції на ринку зернових. Ціна при цьому найнижча. Причиною тому є не знання законів ринку, а висока необхідність в обігових коштах, в основному для погашення заборгованостей.

Основна кількість підприємств, 51%, складає другу групу за рівнем рентабельності від 0 до 50%. Починаючи з цієї групи ми можемо констатувати значне зниження собівартості реалізації на 27%. При цьому рівень ціни змінився лише на 11% в сторону підвищення. Таким чином підвищення результативності діяльності в основному було визвано зниженням витрат на виробництво, тому оптимізація виробничої системи повинно стати ключовим в діяльності підприємства.

Важливим аспектом ведення цивілізованого господарства є його розвиток на інтенсивній основі і підвищення врожайності сільськогосподарських культур є основним фактом відображення інтенсифікації виробництва. Найвищий рівень врожайності за аналізованою сукупністю має група з рівнем рентабельності від 50% до 100% і складає 34,7 ц /га. На фоні оптимальної цінової політики підвищення рівня валової продукції за рахунок високого виходу з одиниці ресурсу є позитивним фактом. В результаті в загальній кількості підприємств дана група має найвищий рівень реалізації зерна – 28073ц.

Останню групу з рентабельністю більше 100 відсотків обіймає незначна кількість підприємств, с основному великі господарства з розвиненої технічною базою, яка при оптимальній організації дозволяє мінімізувати витрати на 1 га при збереженні результативності господарювання.

Результати групування аграрних підприємств Луганської

області за рівнем врожайності (табл. 2) свідчать, що в міру підвищення врожайності зернових відбувається підвищення показників прибутковості, що дозволяє говорити про високий рівень конкурентоспроможності підприємств на зерновому ринку.

Таблиця 2

Групи підприємств Луганської області за рівнем врожайності зернових, 2008-2009 рр.

Показники	Групи підприємств за рівнем врожайності зернових, ц /га				В середньому по сукупності
	I	II	III	IV	
	до 15	від 15 до 25	від 25 до 35	більше 35	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
1. Кількість підприємств	5	77	72	140	294
2. Середній рівень рентабельності зерна, %	-8	5	9	19	12
3. Середній прибуток від реалізації зерна, тис. грн.	-40,24	-17,58	75,46	86,35	54,31
4. Середня кількість реалізованого зерна, ц	1739	9911	15762	40574	25806
5. Середня ціна 1 ц зерна, грн.	70,45	65,36	63,98	69,88	67,26

Продовження таблиці 2

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
6. Середня собівартість 1 ц реалізованого зерна, грн.	92,38	67,66	61,02	62,80	64,14
7. Середній рівень товарності зерна %	59	64	71	92	79
8. Середній валовий збір зерна, ц	3378	16044	22327	61402	38966
9. Середня посівна площа зернових культур, гектарів	294	752	806	1644	1182
10. Середня врожайність зернових культур, ц з 1 гектара	11,43	21,07	27,59	37,55	30,35
11. Середні витрати на 1 гектар зібраної площі зернових культур, грн.	799	1276	1510	1858	1602

12. Середня площа ріллі, га	723	1331	1536	3266	2292
-----------------------------	-----	------	------	------	------

Висновки. Результати дослідження дозволяють стверджувати, що стратегічний розвиток підприємства на основі раціональної інтенсифікація зерновиробництва передбачає не просто нарощування витрат на 1 гектар посіву, але і оптимізацію їх складу у напрямі використання нових сортів і гібридів зернових, внесення оптимальних доз добрив і застосування новітніх технологій і техніки з метою та підвищення виходу зернової продукції з 1 га, а отже і зростання конкурентоспроможності.

Література.

1. Приходько В.М. Рівень витрат у системі чинників ефективності виробництва / В. М. Приходько // Вісник ХНАУ. Серія «Економіка АПК і природокористування». - 2003. - № 6. - С. 254-258.
2. Мальцев О.В. Витрати та їх плив на результативність виробництва зерна / О. В. Мальцев // Економіка АПК. - 2007. - № 9. - С. 73-77.
3. Ковалюк Б.І. Проблеми розвитку сільського підприємництва в Україні // Економіка АПК. – 2010. - №2. – С. 130-134